

Klimaat adaptatiebeleid Voorschoten – een reactie van de Duurzaamheidstafel

De gemeente Voorschoten publiceerde in januari 2023 een Ontwerp klimaatadaptatiebeleid 'Groen, Leefbaar en Klimaatrobuust Voorschoten', met de oproep commentaar te geven op uiterlijk 13 februari. Hierna volgt de reactie van de duurzaamheidstafel, een groep inwoners van Voorschoten die zich betrokken voelt bij de klimaatuitdagingen en die zich inzet voor een duurzaam Voorschoten.

Algemeen: een prima basis voor discussie en zichtbare actie

Het Ontwerp klimaatadaptatiebeleid schetst een goed overzicht van de problematiek en uitdagingen en wat die betekenen voor Voorschoten.

- Dit ontwerp wordt eerst gepubliceerd zodat inwoners en organisaties kunnen reageren en bijdragen. Dat biedt een goede start. Besluitvorming door de gemeenteraad komt daarna.
- Het grote belang van het participatie proces in alle fase van het proces wordt duidelijk onderkend. Dit is een leer proces voor alle betrokkenen. De duurzaamheidstafel stelt voor om duidelijke pilots in te bouwen en de lessen daaruit te communiceren. De recente positieve ervaring met de nieuwe inrichting van de openbare ruimte in Adegeest kan als voorbeeld dienen
- De detail kaarten maken de klimaatverandering (het wordt warmer, natter, droger, met minder biodiversiteit) zichtbaar. Soms zelfs per wijk en straat in Voorschoten. Dat maakt de noodzaak van beleid en actie heel concreet. Zo blijkt de nieuwe wijk Allemansgeest snel warm te worden, mogelijk door de hoge dichtheid van de bebouwing. Nieuwe bouwprojecten moeten koeler blijven. Naast die precisie voor warmte en water steekt mager af dat er weinig informatie is over de biodiversiteit in Voorschoten (alleen dat in Nederland nog maar 15% over is van de oorspronkelijke planten, dieren en micro-organismen).
- De klimaatuitdaging moet worden gekoppeld aan andere uitdagingen rond het gebruik van de openbare ruimte. Zo beperkt 'meer groen en blauw' de ruimte om te bouwen. Het Ontwerp klimaatadaptatiebeleid zou die samenhang expliciet moeten noemen. Er dienen voortdurend integrale afwegingen en keuzes gemaakt te worden. Belangrijk is dat die keuzes en consequenties met de inwoners worden besproken. Niet alles kan tegelijk.

Een steviger agenda, opdoen van ervaring en zichtbare stappen vooruit zijn belangrijker dan het jaartal

Goed dat het Ontwerp klimaatadaptatiebeleid met 6 kerndoelstellingen een scherpe ambitie voor Voorschoten schetst. De Rijksoverheid wil dat de gemeenten in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust zijn. Het Ontwerp klimaatadaptatiebeleid stelt tien jaar eerder voor: 2040. De duurzaamheidstafel is blij met deze ambitie - maar de agenda hoe daar in 17 jaar te komen is veel te mager. Dit doet denken aan de eerdere ambitie in Voorschoten om al in 2030 klimaatneutraal te worden. Het lijkt de duurzaamheidstafel beter te richten op concrete stappen en eerste ervaringen en later te zien hoeveel jaar vóór 2050 onze gemeente er inderdaad in slaagt klimaatbestendig en waterrobuust te worden. Jaartallen kunnen een hoop politieke discussie oproepen maar blijven loos zonder feitelijke ervaring, inzicht en concrete acties.

Die concrete stappen zijn nog maar voor een klein deel duidelijk. Het zijn vooral algemene beleidsteksten en het schetsen van de verschillende fases om te komen tot een effectief beleid waar je moeilijk op tegen kunt zijn, maar ook geen concrete actie op kunt nemen. "Zoveel mogelijk", "de ambitie is", "beperkt de schade", "oog voor inwoners", "waar mogelijk" zijn

moeilijk toetsbaar. Bijlage 7c biedt een lange lijst concrete mogelijkheden hoe beter om te gaan met hitte, droogte, neerslag (overigens helaas niet voor biodiversiteit), maar wat daarvan concreet in Voorschoten zal worden gedaan moet terugkomen in de hoofdtekst. We kunnen veel stappen naast elkaar zetten en hoeven niet op elkaar te wachten. Ook hier moet ervaring worden opgedaan, zeker ook in de bestaande wijken. Het continu beter zichtbaar maken helpt hierbij. De duurzaamheidstafel erkent dat we kosten en opbrengsten voor het totale traject nog niet weten, maar om teleurstelling en afhaken te voorkomen is het goed om de financiële overwegingen mee te nemen en duidelijk te maken aan de inwoners. We moeten keuzes maken. De duurzaamheidstafel doet enkele suggesties hieronder over de doelstellingen en concrete stappen.

Reactie van de duurzaamheidstafel per doelstelling:

1. Voorschoten is een prettige plek om te verblijven, ook bij hitte extremen, en 5: Voorschoten wordt groener en blauwer

Deze doelstellingen lijken sterk op elkaar. Groen en blauw zijn immers belangrijk om hitte te beperken. Het ontwerp noemt alleen acties voor nieuwbouw zoals 40% schaduw (met bomen?), airco's die niet uitblazen in de open lucht (hoe dan?). De duurzaamheidstafel verwacht een grotere bijdrage van meer groen en blauw om de hitte te beperken in bestaande wijken. Daarvoor kunnen we denken aan het planten van meer bomen in de bestaande wijken, het stimuleren van geveltuintjes (tegelwippen), het beperken van versteende tuinen (steenbreek), bestrating met open stenen (groene parkeerplaatsen), een groene tuinenwedstrijd. De duurzaamheidstafel is voor concrete doelen en instrumenten. Klimaatadaptatie kan alleen slagen als de inwoners volop meedoen. Stimuleer dit - er zijn in Voorschoten al goede voorbeelden.

2. Er is beperkte schade door langdurige droogte

De duurzaamheidstafel vindt de acties hierbij veel te vaag. Waar die wel concreet worden (de 15 cm 'restzetting' in nieuwbouwwijken) is dat niet goed te realiseren of af te dwingen. We denken aan meer ruimte voor schoon water (sloten en vijvers, ondergrondse buffers, voeding waar mogelijk door het separate rioolstelsel), meer watergeven bij bomen en planten in droge periodes, en de meer blauw acties hierboven zoals het vasthouden van meer water in de bodem.

3. Er is beperkte hinder en schade bij hevige regenval

De acties hier zijn wel concreet maar alleen gericht op nieuwbouw, zoals dat woonstraten 70 cm boven het grondwaterpeil moeten liggen en dat op privaat terrein een regenbui van 70 mm per uur opgeslagen wordt. Dat zijn zinvolle acties maar die moeten wel afdwingbaar en betaalbaar worden (vastleggen in verordeningen en de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte, LIOR, die Voorschoten nog moet opstellen). Voor de bestaande wijken moeten de gemeente en het waterschap op publiek terrein ook dergelijke buffervoorzieningen treffen (zoals de overstortbuffer onder het gras bij de J.W. Frisolaan).

4. Voorschoten is voorbereid op een overstroming

Het gaat hier om een essentieel aspect van de klimaatverandering, maar het Ontwerp klimaatadaptatiebeleid is hier op z'n kortst: 9 regels, gericht op een hoog genoeg bouwpeil bij nieuwbouw om de huizen droog te houden. Ook dit zal snel vastgelegd moeten worden in regelgeving. Over de bestaande wijken wordt niets gezegd. De duurzaamheidstafel is hier

bezorgd over. Temeer daar een groot project voor 325 woningen op een van de natste delen van Voorschoten, naast de Vliet, gepland is: Starrenburg 3. Dit plan van private ondernemers staat al jaren in de wacht, mogelijk juist vanwege die lage ligging. De duurzaamheidstafel vraagt de gemeente het bouwen op die locatie opnieuw te overwegen en de klimaataspecten daarin mee te wegen, samen met de projectontwikkelaars.

6. Voorschoten heeft klimaatadaptatiebeleid met oog voor alle inwoners

Bewoners hebben hier een grote taak. Niet uit te sluiten is dat er verplichtingen of verboden nodig zijn. Op buurtniveau moet de dynamiek ontstaan, hoe stimuleer je dat? Pilots kunnen inwoners laten zien wat concrete mogelijkheden zijn, bijvoorbeeld voor meer groen en blauw in een wijk ter bestrijding van hitte.

Samenvattend

1. Het rapport geeft een heldere schets van de uitdagingen. Het maakt de noodzaak zichtbaar van beleid en actie, zowel op korte als lange termijn. Het rapport geeft een groot gevoel van urgentie in wijken en buurten en brengt de uitdaging waarvoor we staan dichtbij de inwoners.
2. De klimaatadaptatie, de financiële kaders en de afwegingen moeten integraal behandeld worden met andere thema's zoals woningbouw. Keuzes zijn onvermijdelijk. Het is ook een gevecht voor het gebruik van onze ruimte en financiële middelen. De duurzaamheidstafel wil de inwoners hier nauw bij betrekken. Het Ontwerp klimaatadaptatiebeleid moet ingaan op de uitdagingen om het beleid succesvol te maken en de succesfactoren daarbij. Ook wat we kunnen leren van andere (buurt) gemeenten.
3. Het Ontwerp klimaatadaptatiebeleid geeft een goede planmatige aanpak van de verschillende thema's, maar is nog te weinig concreet. De duurzaamheidstafel ziet tal van urgente opties, zoals het zeker stellen dat alle bouwplannen die nu in ontwikkeling zijn zoals Segaar en Starrenburg 3 voldoen aan en bijdragen aan de klimaatadaptatie.
4. Bestaande bouw wordt nauwelijks behandeld terwijl dit ongetwijfeld de grootste opgave is voor ons dorp. Het rapport somt wel oplossingen op maar deze worden niet gekoppeld aan een concrete agenda/actie. Naast de meekoppel kansen bij grote infrastructurele werken (bijvoorbeeld bij riool vervanging) zal er een lang volgehouden proces moeten zijn voor kleinschalige aanpassingen. De inwoners willen, kunnen en moeten hierbij een belangrijke rol spelen.
5. Bij klimaatadaptatie kunnen we niet wachten. Belangrijk is dat alle betrokken partijen niet wachten op elkaar maar hun ervaringen in de verschillende wijken en buurten zichtbaar maken, lessen trekken en die weer gebruiken bij het vervolg. Sterke wijk- of buurtnetwerken zijn daarvoor belangrijk. Het vraagt continuïteit van beleid en inspanning van de inwoners. De duurzaamheidstafel zal deze netwerken graag ondersteunen.
6. De duurzaamheidstafel raadt de gemeente Voorschoten aan om aan de hand van de reacties op het Ontwerp klimaatadaptatiebeleid een bijeenkomst met alle inzenders en belangstellenden te organiseren, de reacties te bespreken en de klimaatadaptatie-agenda verder te concretiseren. Wie weet kan hieruit een groep inwoners naar voren komen als klimaat-ambassadeurs voor de verschillende wijken en buurten. Op die basis kan de gemeente het klimaatadaptatiebeleid verder invullen en in het College van B&W en de Raad vaststellen.

De duurzaamheidstafel: Donald Huigen, Okke de Boks, Jan van de Bogert, Ton van Emmerik, Koen de Pater, Kees Bergen, Rob Peters, Glenn Zeelt, Fred Veldman

Voorschoten, 7 februari 2023